

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Codex diplomaticus Brandenburgensis

Sammlung der Urkunden, Chroniken und sonstigen Quellenschriften für
die Geschichte der Mark Brandenburg und ihrer Regenten

Riedel, Adolph Friedrich

Berlin, 1862

VIII. Fragment einer Brandenburg - Brietzenschen Chronik.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55046](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55046)

VIII.

Fragment einer Brandenburg-Briekenschen Chronik.

I.

(Descripta sunt haec de Verbo ad Verbum ex antiquo Codice, in quibus multa sunt obscura, igitur aequus lector pro se corrigat, que corrigi possunt et addat iis meliorem intellectum. Almaniam Germaniam esse puto.)

Albertus, pater Ottonis.

Otto, Filius Henrici, Ducis Saxonie, qui inter Imperatores nondum computatur, cum in Almania regnare ceperit Anno Domini CMXX. Idem Otto genuit tres filios, uidelicet Ottonem, Henricum et Brunonem. Bruno enim XIII annis Archiepiscopus Coloniensis fuit. Sed Henricus in Almania plures terras obtinuit, et Otto successit patri et primus Cesar in Almania, et ante coronationem fundauit Episcopatum Brandenburgensem Anno CMXXXVIII et Titemarus primus Episcopus electus est Anno CMXLIX. Idem Otto coronatus est Anno CMLV et tunc primum deuolutum est Imperium Romanorum a Francis ad Almanos, et post coronationem fundauit Episcopatum Magdeburgensem Anno CMLXVIII. Eodem anno primus Episcopus Magdeburgensis Adelbertus nomine electus est in Archiepiscopum, ex quo patet Episcopatum Brandenburgensem extitisse ante Archiepiscopatum Magdeburgensem annis XXX.

Titemarus primus Episcopus Brandenburgensis. Ab eodem Episcopo usque ad Duodecimum Episcopum Brandenburgensem, uidelicet Ewigerum*), qui cepit regnare Anno MCXXXIX, Tiglow flauice**) et idolatria permanfit et effixerunt omnia, Titemaro primo Episcopo Brandenburgensi usque ad Ewigerum duodecimum in ordine Episcoporum (uidelicet CLIX) et ceteri Episcopi interpositi pro fide Christi interfecti sunt.

*) Manuscript: Ewigern.

**) Manuscript: flauice.

Et his temporibus Episcopi Ewigeri Anno MCXXXIX fuit in Brandenburg quidam rex, qui flauice dicebatur Pribislaus, sed post conuerfionem accepto baptismo Henricus appellatus est, qui neque filios neque filias habuit, Marchionem principem, uidelicet Vrfum (teutonice Marggraff Beer) in filii adoptionem optauit et in heredem sui principatus instituit.

Idem Vrfus cum Ewigero Episcopo Cathedralis Ecclesiam Brandenburgensem, diu destructam, cum adiutorio Dei reformauit et idolum, quod in Brandenburg fuit ante Veterem ciuitatem in monte, et alia multa destruxit.

Et eadem Ecclesia Cathedralis Brandenburgensis ab Anno CMXLIX de ordine praemonstratensium. (Fratres in habitu permanferunt usque ad annum MDVII. Eodem anno fratres immutauerunt habitum et Canonici Seculares effecti cum consensu Marchionis Joachimi Senioris et Electoris et Domini Jeronymi Episcopi Brandenburgensis.)

Idem Episcopus Brandenburgensis Ewigerus fedit annis XXI, menses IV, dies XVII. Hic interfuit, cum eligeretur praepositus Sancte Marie ordinis Praemonstratensis in Magdeborch.

Hic Ewigerus claufam Litzke construxit et ibidem fratres sui ordinis collocauit et bonis dotauit, Anno MCXLVII qui cum Friderico Episcopo Magdeburgensi et Anhelmo Hanelbergenfi Episcopo accepta cruce contra paganos versus aquilonem habitantes profecti sunt et plures ad fidem christianam conuerterunt et baptifauerunt.

Et idem Ewigerus obiit Anno MCLXI Calend. Januarii et sepultus est in Capella in castro Brandenburgk.

Wichmannus, Episcopus Magdeburgensis, fundauit Coenobium siue Abbatiam Cisterciensium ordinis in Zcinna prope Juterbock Anno MCLXXI.

Otto primus Marchio et primus Elector huius nominis sub Imperatore Conrado primo fundauit Coenobium siue Abbatiam Lehnyn ordinis Cisterciensium Anno MCLXXX. (Ex his patet Zcinna fuisse IX annis ante Lehnyn) et ibidem sepultus. Hic genuit tres filios, uidelicet Ottonem, Henricum et Albertum.

Otto secundus Marchio huius nominis, filius primi Ottonis, licet uxorem habuit, tamen ex ea filios nec filias generabat, Vnde cruce signatus terram sanctam et alia Sanctorum limina accurate uisitabat. Hic Albertum, fratrem suum, terram suam deuaftantem, cepit et in carcerem misit. Tandem super hoc compunctus, eum de carcere eduxit et heredem cum consensu sui Domini pronunciauit. Hic obiit Anno Domini MCLXXXVI et principatus Marchie est deuolutus ad fratrem suum Henricum.

Hic Marchiam citra Albim, uidelicet Tangermunde et Stendal et vicina loca possidens liberos non habebat; vnde et de terra sua Episcopatum intendens [facere], Ecclesiam Sancti Stephani in Tangermunde primo construxit. Tandem uidens profectum Ciuitatis Stendaliensis ibidem Ecclesiam Sancti Nicolai fundauit et omnes ecclesias alias ciuitatis et villas conferens Anno Domini MCLXXXVIII praeposuitum et XII canonicos introduxit, quam Ecclesiam ligno Domini et capitis Sancti Bartholomaei parte magna et aliis reliquiis et ornamentis plurimis decorauit et a Iurisdictione Hal-

berstadiensis Episcopi Diocesiani eximi procuravit, et ut affectum suum ostenderet, in festis Cappa serica indutus se inter Canonicos collocavit et ad partem postea tantum IV annis superuixit. Obijt Anno MCXCII et in choro eiusdem Ecclesie sepultus.

* Hic Comes de Tangermunde potius quam Marchio dicebatur et sic principatus Marchiae ad Albertum iure hereditario est deuolutus.

Albertus secundus huius nominis cepit regnare Anno MCXCII. Hic duxit Vxorem Mechtildem, filiam Conradi, Marchionis de Landesbergk, qui aedificauit Wolmirstede super Oram et Oderbergk super Oderam; Ofterburgk recuperavit Anno MCCVII et reliquit Marchiae heredes duos filios adhuc tenellos Joannem, Ottonem. Obijt Anno MCCXX. In claustro Lehnyn, quod Otto fundauerat pater eius, sepultus est.

Mechtildis Joannem et Ottonem adhuc tenellos ut mater educauit et multa perpeffa a suis Baronibus pericula; sed cum adiutorio Dei et Ducis Saxonie Marchiam prudenter gubernabat, filios Soltwedel, ubi erat residens, nutriebat et ad aetatem senilem perueniens obijt Anno MCCLV et in Lenyn sepulta.

Joannes et Otto fratres hi coeperunt regnare Anno Domini MCCXX et, cum pueri erant, tutorem Henricum, comitem de Anhalt, habuerunt, quo tandem a tutela excluso, terram suam consilio matris suae prudentissime gubernabant et concorditer, ut fratres decuit, conuixerunt, per quam concordiam inimicos eorum suppeditauerunt, amicos exaltauerunt, terras et reditus ampliauerunt fama, gloria et potentia exercuerunt.

A Domino Bornen terras Barnouen et Teltowe emerunt et Berlin, Strauffenburgk, Franckfurtt, novum Brandenburgk et alia loca plurima exstruxerunt, et sic deserta ad agros reducentes bonis omnibus abundauerunt. In diuinis officiis capellanos plures tenuerunt et Monachos diuersis ordinibus locauerunt.

Contra Albertum Magdeburgensem Archiepiscopum super Planam fluuium Anno MCCXXIX cum adhuc essent iuuenes, confixerunt.

Anno Domini in festo pentecostes Brandenburgk milites exstant facti.

Postea Anno MCCXL Willebrando Magdeburgensi Archiepiscopo et Menardo Halberstadiensi Episcopo super fluuium, qui Byffa dicitur, ductis exercitibus Joannes Marchio, cum Ottone fratre suo, resistente Marchioni Misnensi Henrico in partibus Mittenwaldae, gloriosissime triumphauit et capto Halberstadiensi Episcopo et Baronibus, militibus et armigeris, Magdeburgensis Archiepiscopus vix effugit. Tunc vallantes ciuitatem et castrum Calbe funditus destruxerunt.

Deinde post annos IV idem Archiepiscopus et Marchio Misnensis Henricus misso exercitu copioso prope Brandenburgum peruenit, cui Otto, Marchione Joanne alibi occupato, occurrit et cum eo strenue confluxit inter Brandenburgk et Plaga, et nacto triumpho cepit plures, alii fugerunt et tanto impetu pontem plagenssem transiuerunt, ut ponte fracto plures se submerferunt. Hoc et his similibus euenientibus ipsis pace inter Marchionem Misnensem et Magdeburgensem Archiepiscopum reformata, fama et gloria

claruerunt. Anno Domini MCCLVIII, paci et concordie filiorum, terram suam inter se diuiserunt.

Joannes duxit uxorem Sophiam, filiam Woldemari, regis Daniae sororem, et genuit Joannem [Ottonem, Conradum, Ericum et Henricum filios*]).

Otto, qui duxit exercitum contra Magdeburgenses et inter Frofe et Magdeburgk cum ipsis confligens in bello captus est Anno MCCLXXVIII idus Januarii. In cujus vindictam Johannes et reliqui, adiuncto sibi Alberto duce de Brunschuigk totam terram Ecclesie Magdeburgensis depopulantes castrum Hunoldesborch et Owesfelde ceperunt. Idem Otto duxit uxorem, ut supra filiam Johannis comitis Holfatie.

Conradus duxit uxorem filiam Primislai.

Johannes, quia septem habebat filios et filias, res obseruabat et ditatur, longo tempore oportuno distribuebat. Johannes enim obiit Anno Domini MCCLXVI, sepultus in Abbatia Corinenfi Cistertienfis ordinis, quam ipse fundauerat et multis redditibus locupletauerat.

Otto Tertius duxit uxorem Beatricem, filiam regis Bohemie, et genuit ex ea Johannem de praga, Ottonem Magnum, Albertum, Kunegundam, Mechtildem.

Hic homo deuotissimus, ieiuniis, vigiliis, orationibus, genuflexionibus, flagellationibus, omni sexta feria in memoriam christi se uirgis corrigentem, ut Sanguinem de corpore suo fudit.

Hic Otto Anno Domini MCCLXVI aestiuo tempore in pruffiam contra Sacraenos uadens et firmum castrum nouum Brandenburgk in terra pruffinorum condidit.

Idem Otto Anno Domini MCCLIV fratres praedicatores, quos ex corde dilexit, Strutzebergk collocauit et eis aream et Bibliam DCC marck ad Ecclesiam donauit, postea fratres Sehufen locans eis C libras et XX ad aream, ad libros contulit C marcas. Hic anno Domini MCCLXIV filiam suam coniungendo maritauit Belae, filio Belae, Regis Vngarie, fratris Beate Elizabeth, et rex Bohemie cum gloria nuptias celebrauit, qua defuncta Bela nupsit Ducis de Luneburgk filiam: Mechtildem aliam suam Domino Bornen dedit. Hic Bornen obiit Anno MCCLXXVIII Idus Nouembris relinquens tres filios et duas filias et sepultus est in Stettin in Ecclesia Canonorum.

Praedictus Otto tercius obiit ante Brandenburgk audita Missa de Sancta Trinitate in Die Dominica praesentibus pluribus fratribus Anno MCCLXVII in die Sancti Dionisii, cujus corpus Beatrix, vxor ejus, cum Johanne et Ottone filiis suis deducens Strutzebergk in choro fratrum praedicatorum, quem fundauerat et ubi sepulturam elegerat, presente Conrado Magdeburgensi Archiepiscopo, Episcopo Lubucensi et pluribus aliis principibus, comitibus et nobilibus, honorifice sepelierunt.

Johannes autem de praga primo genitus Ottonis tercii, qui miles factus

*) In der Handschrift ist hier eine Lücke anstatt der oben eingeschalteten Namen der Söhne Johans I.

fuerat in nuptiis sororis suae Kunegundis eodem anno, quo pater obierat, ad Torneamentum Merseburgk post pascha uadens hasta laesus et a suis male custoditus nocte mortuus est cruentus et in Lheninenfi claustro uel Ecclesia cum suis^{*)} Ottonis est sepultus. Et sic Otto Quartus frater ejus in hereditatem patris Ottonis Tertii succcessit et homagium in Marchia cepit Anno Domini MCCLXVIII.

II.

Idem Otto Quartus Marchio indulgit oppido Britzen, ut infra decennium muro circumdaretur lapideo, cujus Datum extat Prentzlow Anno Domini MCCXCVI, obiit Anno MCCCVII et dedit X annorum et ultra libertatem. Ludowicus, Marggraff zu Brandenburgk, Lufitz, Pfaltzgraff beim Rhein, Hertzogk zu Beyern, Ertzkamerer, cepit regnare Anno MCCCVIII vnnnd hatt verkauffet dem Rath zur Britzen die heide oben vnnnd Innen mitt aller gerechtigkeit nach lautt des Kauffs vnnnd gunftsbrieffes, welcher Brieff gegeben ist Anno Domini MCCCXLII, Am freitage vor Sanct Lorentz Tage, zu Spandow, et obiit eodem anno uide statim in initio.

Carolus Quartus Imperator, Rex Bohemiae et Marchio cepit regnare MCCCXLII, fuit Imperator XXI annis et Castrum in Tangermunda prope Albim construxit et cappellam in castro dotauit, praepositum et X Canonicos collocauit ibidem moram gessit, et obiit Anno MCCCLXXVIII, sepultus Pragae in Ecclesia Sancti Wenceslai.

Sigismundus, filius ejus, cum ei succcessit, Rex Bohemiae et Marchio, cepit regnare Anno MCCCLXXVIII, hic confirmauit priuilegia Imperatoris data Capitulo Tangermundenfi Anno MCCCLXXIX.

Jodocus, Elector et Dominus Moraue, cepit regere Anno Domini M. CCC. LXXXVIII. et dedit parochiam in Britzen Dominis Canonicis in Tangermunda pro molendinis in Rhatenaw Anno MCDI.

Jost, Marchio et Elector cepit regnare Anno MCDIX vnnnd hatt der Stadt Britzen zollfrey ein priuilegium gegeben in seinem Lande.

Fridericus primus, Marchio et Elector de Burggrauis a Nurmbergk, cepit regnare Anno MCDXII et hereticos de Bernow oppido adjutorio Dei fugauit et depulauit Anno MCDXXXII.

Fridericus Secundus, Marchio et Elector de Burggrauis Nuremburgensium, cepit regnare Anno Domini MCDXCVIII (?) vnnnd er hatt gefurt den Sachsen Kriegk Anno MCDL, vnnnd die Spitze auff Sanct Nicolai Thurm zur Britzen ist gebawett Anno MCDLII vnnnd hatt nur Sieben Jar gestanden vnnnd durch grosse winde gefallen Anno Domini MCDLIX. Anno MCDLXXVII hatt Marggraff Hans hertzogk hans von Sachsen vor Croffen gefangen vnnnd In gefenglichen gehalten, weill er gelebett hatt, et eodem anno cepit homagium a suis subditis.

^{*)} Cum suis scheint eine irrthümliche Lesart der Worte aui oder proani sui, welche vermuthlich im Text standen, zu sein.

Anno fequenti MCDLXXVIII hatt Jan Kuck die Stadt Belitz mitt Verrhete-
 rey gewonnen am Sontage Vocem Jucunditatis, vnd Im felbigen Jare am Donner-
 stage im heiligen Pfingsten hatt Marggraff hans dieselbige Stadt Belitz wider ge-
 wonnen vnd Jan Kuck mitt seiner gefelshafft gefangen genommen, die nichtt er-
 schlagen wehren. Auch im selbigen Jare MCDLXXVIII ist die Stadt Jutterbock
 von ihrem eigenem Fewer an Sanct Mertens Abendt ausgebrandt. Auch im selbigen
 Jare am Abendt Thomä Apostoli Kehmen die Netze vor der Stadt Britzen et fe-
 cerunt spolia in villis, et in reditu in agro Woltersdorff spoliati et interfecti a Baltzer
 de Schlieben, tunc temporis Capiteo in Trebbin.

Anno Domini MCDXCIX obiit Marchio Johannes in Arnsborgk et sepultus
 in clauftro Lhenin.

Anno MCDXCIII zogk Marggraff Hans vor Stendall. Idem Marggraff hans,
 dum adhuc in Vita fuit, dedit den Schneidern zur Britzen Anno MCDLXXXII Ein
 priuilegium, das die frawen sollen so woll als die Manne Adelsbrieffe bringen.

Im Jare MCDXCIX wardt ein Erfamer zur Britzen Ratth, als Benedictus
 Rietz, Thomas Schmidtt vnd Andreas Magnus, von hans Khunaw, ihrem
 feinde, Jedoch im heiligen dage bey dem Ruenbergk am Montag nach dem Achten
 der heiligen drey Könige gefangen.

Joachim, filius Joannis, Marchio et Elector Quintus de Burggrauis Nurm-
 bergensium.

Albertus, frater Joachim supradicti principis et filius Johannis, qui sub Titulo
 praemonstratensium ordinatus beneficio Ecclesiastico carente tunc temporis Anno Do-
 mini MDXIII in Vigilia paschae in Magdeburgk et ejusdem anni mox Dominica
 Misericordias Domini in Berlin solenniter cantando primitias celebrauit in Ecclesia
 Sancti Nicolai et Anno Domini MDXIX electus est in Archiepiscopum Magdeburgensem
 et Episcopum Halberstadiensem et Dominica Cantate ejusdem anni a fratre Joachimo
 Electore solenniter cum MMCC equis, viris bene armatis atque ornatis introductus et
 eodem anno in die petri et pauli coronatus et anno Domini MDXVI in Archiepiscopum
 et Electorem Moguntinum est electus et Anno fequenti in Cardinalem fuit electus.
 Sed Joachim praedictus cepit homagium et regimen in Marchia Anno Domini MCDIC
 et celebrauit nuptias cum Regina Danie in Stendal Anno Domini MDI, cum regina
 genuit duos filios Joachimum et Johannem, qui Joachim duxit vxorem, filiam Ducis
 Georgii Saxonie, Marggrauis Misnensis etc. primam filiam dedit Alberto, Duci Meckeln-
 burgensi, secundam filiam dedit Erico, Duci Brunswicensi.

Anno Domini MD Ist die passion durch Ehrn Matthiam Baetz zur Britzen
 gefpielett worden.

Anno Domini MDI ist die Vniuersitet zu witembergk auffgerichtt worden.

Anno MDIII quinta Mensis Octobris, hoc fuit temporis quinta feria, Das ist
 an Sanct Borchards Abendt, fuerunt duo adolescentes incolae in oppido Britzen,

quod non est fas nominare, incarcerati eorum fortasse demeritis, aduenerunt tres praecones, neuter eorum ut fertur Vocatus, quibus ad perdendum eos ad iudicium tradidit tumultus, instigante pacis inimico quos dubitat lapides acclamauit omnes tres bedelli breui temporis spatio Lapidibus ceciderunt atque plures Juuenes et Senes (proh dolor) homicidas effecerunt, propitius eis fit Deus.

(Corrigat hic quisque poterit; perperam sunt scripta: Sensus horum verborum subiiciendus erit Germanicis verbis ab eo, qui habet harum rerum cognitionem plenior.)